

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
“ ” _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 8 від “31” січня 2024р.
Завідувач кафедри
Валентина КУЛЬТЕНКО

“РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОНП 033 «Філософія»
Віра ДОДОНОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ВІЗІЇ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

спеціальність **033 Філософія**

освітня програма **033 Філософія**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та міжнародної комунікації Віра Іванівна Додонова

Київ – 2024 р.

1. Опис освітнього компонента

«Постмодерністські візії людини і суспільства»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь			
Галузь знань	філософія		
Освітньо-науковий рівень	третій		
Освітній ступінь	доктор філософії		
Спеціальність	філософія		
Освітньо-наукова програма	ОНП 033 Філософія		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	вибіркова		
Загальна кількість годин	150		
Кількість кредитів ECTS	5		
Кількість змістових модулів	Не передбачено		
Курсовий проект (робота)	Не передбачено		
Форма контролю	Залік		
Показник навчальної дисципліни для денної, заочної та вечірньої форми навчання			
	денна форма навчання	Заочна форма навчання	
Рік підготовки (курс)	2	2	
Семестр	3	3	
Лекційні заняття	15	10	
Практичні, семінарські заняття	30	10	
Лабораторні заняття	-		
Самостійна робота	105	130	
Індивідуальні завдання	-		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» з актуальним станом методологічної рефлексії над явищем постмодернізму в історії науки, філософії, культури, соціальності, та аналізу його теоретичних і практичних вимірів в контексті сучасної міждисциплінарної рефлексії та парадигмі постнекласичного знання.

Завдання навчальної дисципліни – сформулювати наступні загальні та фахові компетентності:

Інтегральна. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК 01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 02. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗКу6. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу текстів, здатність оперативно опрацьовувати значні масиви інформації, генералізувати їх в загальну смислову структуру, виявляти слабкі місця, логічну чи смислову уразливість аргументації.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СКу7. Знання предметної області філософії та розуміння сутності професійної діяльності, вміння об'єктивно та неупереджено викладати основні проблеми філософії.

СКу8. Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Програмні результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РНу13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціально-філософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

РНу14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНу15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

РНу16. Знання та розуміння закономірностей розвитку глобальних проблем людства, тенденцій еволюції світогляду та образу людини у різних соціокультурних середовищах та вміння на їхньому тлі ставити та вирішувати важливі наукові та педагогічні проблеми. Знання впливових концепцій і стратегій, в межах яких формується проблематика екологічної філософії, біоетики.

РНу17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

РНу18. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світ і людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного

соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

Згідно з навчальним планом *бюджет навчального часу* на вивчення вибіркової дисципліни «**Постмодерністські візії людини і суспільства**» становить 150 годин для денної форми навчання: 15 год. лекції, 30 год. практичні, 105 год. самостійна робота.

Форма підсумкового контролю залік за результатами поточного та підсумкового контролю.

3. Програма навчальної дисципліни.

Тема 1. Поняття «постмодернізм» та історичні підвалини виникнення постмодернізму.

Поняття постмодерну. Співвідношення термінів «модерн» і «постмодерн». Сучасність і постмодернізм: історіографічний огляд. Тлумачення «сучасності» в західній історії ідей. «Сучасність» у світлі семіотики (М. Фуко). Поняттєві змісти «сучасності» в контексті міждисциплінарних студій. Субстанційна актуальність «сучасності» (Р. Козеллек, Д. Белл, В. Декомб). Семантичні, прогностичні й історичні виміри сучасності. Секуляризація та емансипація як складники цивілізаційного поступу (З. Бауман). Специфіка розрізень понять «постмодерн», «постмодерність», «постмодернізм». Постмодернізм як поняття, настанова і практика. Характеристика постмодерністських суперечностей. Специфіка міждисциплінарного бачення у постмодернізмі. Систематизація постмодерністських галузей. Тракткування постмодернізму в енциклопедичних гаслах, словниках та антологіях. Приклади функціонування постмодерністської настанови у сфері науки, культури, соціальності. «Продуктивна» і «фельетонна» форми постмодерністських підходів.

Тема 2. Основні категорії постмодернізму.

Премодерн – модерн – постмодерн. Передумови та особливості становлення епохи постмодерну. Постмодерна література, архітектура (Ч. Дженкс, І. Хассан). Постмодерн як процесуальність, позаісторичність, «радикальна плюральність» (В. Вельш). Поняття «постмодерн» і «постмодернізм». Постмодернізм як актуальний феномен. Основні характеристики постмодерної ситуації: плюралістичність, децентрованість Логосу, випадковість розвитку, антисистемність, а-детермінізм, багатовекторність соціального руху, анти-ієрархічність. «Модерні» корені постмодерністської свободи. Діалектика раціональності Модерну. Тяглість і симптоматичність кризи гранд-нарративів. «Метанаративні розлами» у призмі симптоматологічного мислення. Позитивістський внесок у плюралізацію довкілля. «Новативність» пост-дискурсу. Північноамериканські літературні дебати про постмодернізм. Внесок постструктурлазіму у постання

постмодернізму. До питання про «радикалізацію» сучасності (З. Краснодембський). Загальна характеристика ситуації постмодерну.

Тема 3. Онтологія постмодернізму: буття як текст.

Особливості постмодерністської онтології. Передумови формування концепції деконструкції Ж. Дерриди. Сутність і значення деконструкції як критики логоцентризму. Аналітика на рівні означаючих як спосіб постановки проблеми смислу. Стратегія «першописьма» *differance*. Слід і архслід (артикулятор форми розрізнення). Деконструкція як рух досвіду в очікуванні іншого і події. Позаметодологічний характер практики деконструкції. Означування як антиреференція. Текстова семантика як «вкладання» сенсу в текст. Ж. Дельоз: сенс «виробляється». Текст як простір з накресленими лініями смислових зсувів за Р. Бартом. Семантичні вузли як організуючі тексту. Диссемінація як розсіювання семантичних ознак, зачатків смислів з креативним потенціалом (Ж. Деррида). Двовекторність смислового породження: задання шляху руху смислу та його розгалуження (Ж. Дельоз). Порожній знак як презумпція сприйняття семіотичних середовищ як самодостатньої реальності. Концепція «смерті автора», автор як скриптор, «деперсоналізований інструмент презентації культурних смислів мови» (Ж. Лакан). Рух від означаючого до означуваного (Ф. Джеймисон). Нівеляція трансцендентального означаючого.

Тема 4. Семіотична природа постмодерністської дискурсивності.

Семіолінгвістична природа дискурсу. Методологічні переваги семіотичного підходу. Засади дискурсивності. Сводоба дискурсивних практик: між раціоналізмом і релятивізмом. «Мовні» підстави постмодерністських філософувань. Неминуча несправедливість мовлення. Множинність дискурсів. Постмодерністський рух людини «у тексті». Центрування тексту свідомістю як його організація навколо внутрішньо текстових семантичних вузлів. Ризома, ацентричність, «слова-гаманці» як взаємодія з іншими текстами – інтертекстуальність. Пастись. Гра структури як метафора процесу самоорганізації. Мовний акт замість референта-реальності (Р. Барт). Слово як єдиний механізм і матеріал конституювання реальності (Ж. Деррида). Світ без трансцендентального означаючого як світ «перенасичений означаючими, який так і не отримує кінцевого означуваного» (Р. Барт). Симулякр і симуляція (Ж. Бодрийяр). Текстовий аналіз як методологічна стратегія постмодерністської текстології: текст як процес нон-фінального смислогенезу (Р. Барт).

Тема 5. Епістемологія постмодернізму.

«Статус знання» у філософських і цивілізаційних контекстах. Постмодерна версія Просвітництва. Криза як конечність. До проблеми «постмодерністського бачення» у філософських дискусіях. Що означає «мислити по-постмодерністському»? Співвідношення «мовних ігор»: суперечки та розходження. Сучасні суперечки про «розум» та «розумність». Багатоманітність типів раціональності. Постмодерністське розуміння істини як

«армії метафор».

Тема 6. Антропологія постмодерністів: «кінець людини».

Постмодерністська антропологія як самосвідомість сучасної цивілізації. Самовідчуття індивіда, невловні стани, культура повсякденності - предмети постійної уваги постмодерну. Неповторно індивідуальне, нездійснене, неоформлене, більш людське, ніж структура. Людина – як «культ безпосереднього», «чарівність тривіального». Руйнація антропологічної доктрини модерну – великого часу визволення людства. Зосередження на «профанному гуманізмі», самовдоволеності розуму, розкладі цілісної людини релігійних епох. Свобода постмодерністської людини, свобода комунікації, дискурсу, тексту, інтерпретації. Ситуація «кінця людини». Відмова від спроб створення інтегральної антропологічної картини. Заперечення універсалізму в людині. Розвінчати добро – мета постмодерністської етики. У постмодернізмі людина нескінченно плюральна (множинна). Відсутність єдиної системи цінностей. Несубстанційна, «густа» людина має один вектор – гру і рух образів, які перетворюють її на подібність симулякра. Антропологічний тип постмодернізму – космополіт, вільний від догматів будь-яких традицій і норм, що розуміє їх умовність.

Тема 7. Деконструкція інтимності в постмодернізмі.

Власні бажання людини замість уявного задоволення. «Машини бажань» як перманентний компонент виробництва бажання. Тіла як причини один одного та ефектів – речей особливої природи з логічними і діалектичними атрибутами. «Ефекти» як частина субстанції, протистояння над-буттю, утвердження безтілесного як неіснуючої сутності. «Дещо» як вище поняття (замість «Буття»). Два зрізи буття за стоїками: реальне і дієве буття, сила та «зріз фактів, які пустують на поверхні буття, утворюючи безкінечну множину безтілесних сутніх». «Тіло без органів» як руйнатор організму, його вияви на рівні суспільного виробництва: «тіло землі», «тіло деспотії», «тіло капіталу». Шизо-індивід як продукт детериторіалізації бажань, суб'єкт декодованих потоків на «тілі без органів».

Тема 8. Суспільство споживання Ж. Бодрійяра та Ф. Джеймісона.

«Суспільство споживання» Ж. Бодрійяра. Радикальна концепція постмодерну Ж. Бодрійяра. Поява homo consumans (людини-споживача) у сучасному суспільстві. Етика споживання постмодерного суспільства versus етики праці індустріального модерного суспільства. Знаково-символьний характер сучасного споживання. Компенсаторний характер поведінки споживача: підвищення соціального статусу завдяки споживанню знаків, що належать представникам елітних соціальних страт. Символічний обмін. Кредит як новий засіб соціалізації людини, як засіб дресирування людини у практиках споживання. Кредит як симуляція споживання. Реклама як стимулятор споживання. Жіноча та чоловіча моделі поведінки у рекламі. Концепція

«втраченої особистості». Культ тіла. Гедоністична етика. Культ краси та еротизму у суспільстві споживання. «Новий нарцисизм». Особливості споживання продукції ЗМІ. Фабрикація образів та подій під впливом ідеології конкретного каналу телебачення. Реквієм за мас-медіа. Концепт симулякрів. Філософія симуляції, що домінує в усіх прошарках сучасного суспільства. «Симулякри» в інтерпретації Ф. Джеймісона. Концепція «смерті особистості». Концепція «пастішу» та «шизофренії» як основних характеристик людини суспільства споживання.

Тема 9. Постмодерна соціологія З. Баумана та П. Бурдьє.

Постмодерн у соціальній сфері. Деконструкція соціологізму. Різноманітність соціальних інститутів. Цінність різноманітних моделей соціальної поведінки людини. Багатовекторність соціального розвитку суспільства. Постмодерна соціологія. Міждисциплінарність. Інтерпретативність versus «соціальне лікування». Ознаки постмодерну за З. Бауманом. Інтерпретування соціальної дійсності versus соціальна терапія. Відмова від модерних понять прогресу, соціалізації, суспільства, влади, авторитету, культури, ідеології. Створення замість них процесуальних понять – соціальність, місце проживання, самоконструювання, самотажа. Емерджентність, випадковість, транзитивність, локальність як характеристики постмодерної ситуації. Аналіз глобалізації З. Баумана. Паноптикум М. Фуко як символ сучасного глобалізованого суспільства. Національна державність під сумнівом. Новий критерій стратифікації – ступінь територіальної мобільності. Практична соціологія П. Бурдьє. Структура, габітус, практика. Спроба поєднати мікро- та макрорівні соціологічного аналізу. Поняття класового габітусу. Поняття соціального поля. Економічний, культурний та символічний види капіталу. Соціальний простір як сукупність відносно автономних полів. Критика соціології громадської думки.

Тема 10. Філософія історії постмодернізму: наратологічний проєкт.

Наратив – процесуальність самоздійснення як спосіб буття тексту, який оповідає. Історія як класична сфера виникнення та функціонування наративу: смисл події трактується не «онтологією» історичного процесу, а тим, що виникає у контексті оповіді про подію та іманентно пов'язаний з інтерпретацією. Орієнтація на плюральність «стратегій, які оповідають» як основа сучасної культури (Д.В. Фоккема, Д. Хейман і ін.). Наратор як носій знання, можливий оповідач про прийдешній фінал історії. Семантичний фокус як поле притягання усіх сюжетних векторів (Кермоуд). Майбутнє як фінал наративу. Наратологія як текстологія (оповідь як вербальний акт) у постмодерністській концепції тексту. Текст як безмежне відкриття майбутньому (Р. Барт). Постмодерністська настанова «смерті суб'єкта» в наратології: наратив у процесі читання знімається (замінюється) наративом читача, який по-новому центрує та означає текст. Наратив як підвид дискурсу (Й. Брокмеєр, Р. Харре). Метанарація як феномен існування концепцій, що претендують на універсальність, домінування в культурі і «легітимацію»

знання, різні соціальні інститути, певний спосіб мислення. Іронія як «метамовна гра, переказ у квадраті» (У. Еко).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		Л	Сем.	С.р.
Тема 1. Поняття «постмодернізм» та історичні підвалини виникнення постмодернізму.	16	1	2	13
Тема 2. Основні категорії постмодернізму.	14	2	4	8
Тема 3. Онтологія постмодернізму: буття як текст.	16	1	4	11
Тема 4. Семіотична природа постмодерністської дискурсивності.	14	2	4	8
Тема 5. Епістемологія постмодернізму.	16	2	4	8
Тема 6. Антропологія постмодерністів: «кінець людини».	14	1	4	9
Тема 7. Деконструкція інтимності в постмодернізмі.	16	2	2	12
Тема 8. Суспільство споживання Ж. Бодріяра та Ф.Джеймісона.	14	1	2	11
Тема 9. Постмодерна соціологія З. Баумана та П. Бурдьє.	16	1	2	13
Тема 10. Філософія історії постмодернізму: наратологічний проєкт.	14	2	2	10
Усього годин	150	15	30	105

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття «постмодернізм» та історичні підвалини виникнення постмодернізму.	2
2.	Основні категорії постмодернізму.	2
3.	Онтологія постмодернізму: буття як текст.	4
4.	Семіотична природа постмодерністської дискурсивності.	4
5.	Епістемологія постмодернізму.	4
6.	Антропологія постмодерністів: «кінець людини».	4
7.	Деконструкція інтимності в постмодернізмі.	4
8.	Суспільство споживання Ж. Бодріяра та Ф.Джеймісона.	2
9.	Постмодерна соціологія З. Баумана та П. Бурдьє.	2
10.	Філософія історії постмодернізму: наратологічний проєкт.	2

6. Самостійна робота.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	1
1.	Поняття «постмодернізм» та історичні підвалини виникнення постмодернізму.	13
2.	Основні категорії постмодернізму.	8

3.	Онтологія постмодернізму: буття як текст.	11
4.	Семіотична природа постмодерністської дискурсивності.	8
5.	Епістемологія постмодернізму.	8
6.	Антропологія постмодерністів: «кінець людини».	9
7.	Деконструкція інтимності в постмодернізмі.	12
8.	Суспільство споживання Ж. Бодрієра та Ф.Джеймісона.	11
9.	Постмодерна соціологія З. Баумана та П. Бурдьє.	13
10.	Філософія історії постмодернізму: наратологічний проект.	10
Разом		105

Основним видом самостійної роботи є підготовка до практичних занять, для чого здобувач освіти повинен опрацювати рекомендовану літературу та підготувати виступи для обговорення питань практичного заняття.

Завдання для самостійної роботи – творчі есеї на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем.

8. Методи навчання

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекцій – стрункий, логічно завершений, науково обґрунтований виклад викладачем проблем філософії науки, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Практичні заняття – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість під час виконання практичних завдань обмінюватися думками на певну тему, дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Такі заняття формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати інакомислення.

Презентації – виступ перед аудиторією з метою представлення результатів самостійної роботи здобувача вищої освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо з метою здобуття навичок публічного представлення результатів власного дослідження.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації.

9. Форми контролю

1. Поточний контроль для аспірантів денної форми навчання з дисципліни «Постмодерністські візії людини і суспільства»:

- 1) усне опитування;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист індивідуального завдання;

4) бліц-опитування.

2. Підсумковий семестровий контроль у формі письмового заліку – для аспірантів денної форми навчання (другий семестр).

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з освітнього компонента «Постмодерністські візії людини і суспільства» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної теми.

Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Залік	Всього
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	30	100

10. Контрольні питання

Перелік питань з вибіркової дисципліни «Постмодерністські візії людини і суспільства»

1. Понятійний парадокс терміна «постмодерн».
2. Динаміка становлення постмодерну: премодерн- модерн-постмодерн.
3. Історичне тло виникнення постмодерну.
4. Постмодерн і постмодернізм: тотожність та різниця в змісті.
5. Особливості онтології постмодернізму.
6. Буття як текст.
7. Трагування минулого та сучасності в постмодернізмі.
8. Місце та роль онтологічної випадковості у вченні про буття.
9. Пізнавальна проблематика постмодернізму.
10. Змістовне навантаження деконструкції.
11. Поетична раціональність постмодерністів.
12. Плюральність типів раціональності
13. Розуміння істини в постмодернізмі.
14. Семіотична природа дискурсу.
15. Дискурс-аналіз як метод постмодерністської гносеології.
16. Статус знання в філософських текстах постмодернізму.
17. Руйнація антропологічної доктрини модерну.
18. Свобода постмодерністської людини.
19. Ситуація «кінця людини».
20. Плюральність цінностей як мета постмодерністської етики.
21. Постмодерні моделі інтимних відносин.
22. Три компоненти «полум'я життя»: секс, еротика, кохання.
23. Сутність сексуальної концепції Мішеля Фуко.
24. Проблемність емансипації в сфері інтимності.
25. «Суспільство споживання» Ж. Бодриєра.
26. Етика споживання постмодерного суспільства.
27. Кредит як новий засіб соціалізації людини.
28. Концепт симулякрів.
29. Симулякри і симуляції.
30. «Симулякри» в інтерпретації Ф. Джеймісона.

31. Концепція «смерті особистості».
32. Концепція «пастішу» та «шизофренії» як основних характеристик людини суспільства споживання.
33. Ознаки постмодерну за З. Бауманом.
34. Емерджентність, випадковість, транзитивність, локальність як характеристики постмодерної ситуації.
35. Практична соціологія П. Бурдьє.
36. Структура, габітус, практика.
37. Поняття класового габітусу.
38. Поняття соціального поля.
39. Номадологія як модельна концепція постмодернізму (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі).
40. Співвідношення понять номада і гіфа.
41. Розуміння метанаративів в постмодернізмі.
42. Відмова від метанаративів.
43. Дискурсивний плюралізм замість дискурсу легітимації.
44. Дискусії про постмодернізм в українському вимірі.
45. Ознаки постмодернізації українського суспільства.

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
31-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-30	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Критерії оцінювання знань з курсу «Постмодерністські візії людини і суспільства»

90–100 балів

- повне виконання всіх обов'язкових та вибіркового завдань;
- ґрунтовні знання постмодерних уявлень про суспільство та людину;
- розуміння і вміння аналізувати основні тенденції розвитку постмодерної онтології та епістемології;
- знання наріжних проблем суспільства споживання;
- розуміння і вміння аналізувати основні проблеми філософії історії постмодернізму;
- знання змісту основних категорій постмодернізму;
- послідовний виклад матеріалу з висновками в кінці відповіді;
- вільне володіння нормами сучасної української літературної мови.

Допускається 1–3 неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки чи рішення, отриманий високий результат.

70–89 балів

- повне виконання всіх обов'язкових завдань;
- правильне з'ясування основного змісту матеріалу відповідно до визначеного завдання;
- знання історії формування постмодернізму та сучасних тенденцій його розвитку;
- ґрунтовні знання з філософії історії постмодернізму;
- знання наріжних проблем онтології та епістемології постмодернізму;
- володіння категоріальним апаратом постмодернізму;
- послідовний виклад матеріалу;
- вільне володіння нормами сучасної української мови.

Допускається 1–2 неточності у використанні понятійного матеріалу, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний належний рівень виконаного завдання.

50–69 балів

- виконання 50–70 % обов'язкових завдань;
- зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності;
- аспірант поверхово застосовує теоретичні знання для вирішення практичної проблеми;
- помилки при поясненні понять;
- розкриття суті питання взагалі, не зважаючи на зазначені вище упущення;
- недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

30–49 балів

- виконання 30–50 % обов'язкових завдань;
- невміння розкрити основний зміст завдання; необґрунтованість висновків;
- відсутність знань основних тенденцій постмодерного суспільства;
- обмежене володіння нормами сучасної української літературної мови.

0–29 балів

- виконання менше 30 % обов'язкових завдань;
- невміння розкрити основний зміст завдання;
- нездатність формулювати висновки;
- відсутність елементарних знань основних тенденцій розвитку постмодерних уявлень про людину і суспільство;
- нехтування категоріальним апаратом;
- слабе володіння нормами сучасної української літературної мови.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція / Ж. Бодрійяр; [пер. з фр. Вол. Ховхун]. – К. : Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2004. – С. 34–35.
2. Вельш В. Наш постмодерний модерн / В. Вельш; [пер з нім. А. Л. Богачова, М. Д. Култаєвої, Л. А. Ситніченко]. – К. : Альтер-пресс, 2004. – 328 с.
3. Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури / З. Краснодембський; [пер. з польськ. Р. Харчук]. – К. : Основи, 2000. – 196 с.
4. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці / Мішель Фуко; [пер. з фр. П. Таращука]. – К. : Основи, 1998. – 392 с.
5. Соболев О. М. Постмодерн і майбутнє філософії / О. М. Соболев. – К. : Наукова думка, 1997. – 188 с.

Допоміжна:

1. Бадью А. Делез. Шум бытия /Ален Бадью; [пер. с франц.] – М. : “Логос-Альтера” 2004. – 184 с.
2. Бард А. Нетократия: Новая правящая элита и жизнь после капитализма / А. Бард, Я. Зодерквист. – Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. – 252 с.
3. Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика / Р. Барт; [пер. с франц.; сост., общ. ред. и вступ. ст. К. Г. Косикова]. – М. : Прогресс, 1989. – 615 с.
4. Бауман З. Текущая современность / З. Бауман. – М., СПб. : Питер, 2008.
5. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / З. Бауман. – М. : Весь мир, 2004. – 188 с.
6. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман. – М. : Логос, 2002.
7. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман; [пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева]. – М. : Логос, 2002. – 390 с.
8. Бауман З. Пьер Бурдьё, или диалектика *vita contemplativa* и *vita activa* / З. Бауман // Социол. журн. – 2002. – № 3. – С. 5–19.
9. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : МФФ; “Academia – Центр”, “Медиум”, 1995. – 323 с.
10. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец социального / Ж. Бодрийяр. – Екатеринбург, 2000. – 96 с.
11. Бодрийяр Ж. К критике политической экономии знака / Ж. Бодрийяр; [пер. с фр. Д. Кралечкин]. – М. : Академический проект, 2007. – 335 с.
12. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структура / Ж. Бодрийяр. – М. : Республика; Культурная революция, 2006. – 269 с.
13. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М. : Рудомино, 2001. – 223 с.

14. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть / Ж. Бодріяр. – Львів : Кальварія, 2004. – 376 с.
15. Бурдьє П. Начала / П. Бурдьє. – М. : Sociologos, 1994. – 196 с.
16. Бурдьє П. Общественное мнение не существует / П. Бурдьє // Социоло- гия политики. – М. : Socio-Logos, 1993. – С. 159–177.
17. Бутенко И. Постмодернизм как реальность / И. Бутенко // Социол. исслед. – 2000. – № 4. – С. 111–121.
18. Вельш В. “Постмодерн”. Генеалогия и значение одного спорного понятия / В. Вельш // Путь. – 1992. – № 1. – С. 109–137.
19. Визгин В. П. Фуко – теоретик цивилизации / В. П. Визгин // Вопр. философии. – 1995. –
20. Гидденс Э. Постмодерн / Э. Гидденс // Философия истории. – М., 1995.
21. Гомілко О. Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі / О. Гомілко. – К. : Наук. думка, 2001. – 340 с.
22. Делёз Ж., Гваттари Ф. Ризома / Ж. Делёз, Ф. Гваттари // Философия эпохи постмодерна : [сб. переводов и рефератов]. – Минск, 1996. – С. 6–31.
23. Дельоз Ж. Капіталізм і шизофренія: Анти-Едіп / Ж. Дельоз, Ф. Гваттари. – К. : КАРМЕ-СІНТО, 1996. – 382 с.
24. Деррида Ж. О грамматиологии / Ж. О. Деррида; [пер. Н. Автономовой]. – М. : Ad Marginem, 2000. – 511 с.
25. Деррида Ж. От экономии ограниченной к всеобщей экономии / Ж. Деррида // Комментарии. – 1993. – № 2. – С. 80–97.
26. Деррида Ж. Позиции / Ж. Деррида; [пер. с фр. В. В. Библихина]. – М.: Академический Проект, 2007. – 160 с. – (Философские технологии).
27. Дерріда Ж. Питання стилю / Ж. Дерріда // Всесвіт. – 1997. – № 7. – С. 147–153.
28. Дерріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук / Ж. Дерріда // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів, 1996. – С. 469.
29. Енциклопедія постмодернізму / [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – С. 94 – 95.
30. Еразм К. Постмодернізм [Електронний ресурс] / Кузьма Еразм; [пер. С. Заєць] // Крейда. Літературно-мистецька газета. – Режим доступу: <http://krejda.org.ua/print.php?part=1&newsid=63>.
31. Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса / [пер. с фр.; сост., общ. ред., вступ статья и коммент. П. Серию; авт. предисл. Ю. С. Степанов]. – М. : Прогресс, 1999. – 416 с.
32. Книш І. В. Концептуалізація номадизму: соціокультурний дискурс : монографія. Одеса: КУПРІЄНКО С. В., 2018. 430 с.
33. Козловски П. Культура постмодерна: Общественно-культурные последствия технического развития / Петер Козловски; [пер. с нем.]. – М. : Республика, 1997. – 240 с.
34. Козловски П. Миф о модерне: Поэтическая философия Эрнста Юнгера / Петер Козловски; [Пер. с нем.]. – М. : Республика, 2002. – 239 с.

35. Козловски П. Современность постмодерна / Петер Козловски // Вопросы философии. – 1995. – № 10. – С. 84–93.
36. Козловски П. Современность постмодерна, современность свободная и современность идеологическая / Петер Козловски // Постмодерн в философии, науке, культуре. – Х. : б.и., 2000. – С. 15.
37. Куцепал С. В. Складка – нова доктрина мислення Ж. Дельоза / С. В. Куцепал // Наук. вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія “Гуманітарні науки”, 2004. - № 3. – Полтава, 2006. – С. 32-35.
38. Куцепал С. В. Ризоматичні варіації сучасної французької філософії / С. В. Куцепал // Філософські обрії. – Вип. 11. – Київ; Полтава, 2003. – С. 35-48.
39. Куцепал С. В. Постмодерн – (у)мова сучасної французької філософії / С. В. Куцепал // Філософські обрії. – Вип. 15. – Київ; Полтава, 2006. – С. 27-40.
40. Куцепал С. В. Французька філософія другої половини ХХ століття: дискурс із префіксом “пост-“ : [монографія] / С.В. Куцепал. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2004. – 324 с.
41. Лакофф Дж. Метафори, которими мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Теория метафоры: Сборник [Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз.] (Вступ. ст. и сост. Н.Д.Арутюновой). – М. : Прогресс, 1990. – С. 387 – 415.
42. Леви-Стросс К. Структурная антропология / К. Леви-Стросс. – М. : Наука, 1985. – 536 с.
43. Леш С. Соціологія постмодернізму / С.Леш [пер. з англ.] – Львів : Кальварія, 2003. – 216 с.
44. Лиотар Ж.-Ф. Заметка о смыслах “пост-“ / Ж.-Ф. Лиотар // Иностранная литература. – М., 1995. – № 1. – С. 55-65.
45. Лиотар Ж.-Ф. Ответ на вопрос : Что такое постмодерн? / Ж.-Ф. Лиотар // Постмодерн в философии, науке, культуре. - Харьков, 2000. - С. 7-8.
46. Постмодерн: переоцінка цінностей : [зб. наук. праць / відп. ред. В. С. Лук'янець, В. С. Ратніков]. – Вінниця : УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2001. – 314 с.
47. Постмодернизм. Энциклопедия. – Мн. : Интерпрессервис; Книжный Дом. 2001. – 1040 с.
48. Сєдакова О. Постмодернізм засвоєння відчуження / О. Сєдаков // Дух і літера. - 1997. - № 1-2. - С. 375.
49. Теклюк А. І. Раціональність, наука і постмодернізм / А. І. Теклюк // Постмодерн : переоцінка цінностей : [зб. наук. праць]. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2001. - С. 288-303.
50. Фрідман Й. Глобальна система, глобалізація та параметри модерності / Й. Фрідман // Глобальні модерності / За ред. М. Фезестоуна, С. Леша, Р. Робертсона; [пер. з англ. Т. Цимбала]. – К. : Ніка-Центр, 2008. – С. 106 – 134.
51. Фуко М. Археологія знання / Мишель Фуко; [пер. с фр. С. Митина, Д. Стасова / общ. ред. Бр. Левченко]. – К. : Ника-Центр, 1996. – С. 48-49.

52. Фуко М. Герменевтика суб'єкта: курс лекцій в Коллеж де Франс, 1982 / М. Фуко // Социо-Логос; [пер. с нем., англ., франц. / сост., общ. ред. и предисл. В. В. Винокурова, А. Ф. Филлипова]. – М. : Прогресс, 1991. – С. 284 - 311.
53. Фуко М. Интеллектуалы и власть : Избранные политические статьи, выступления и интервью / М. Фуко. – М. : Праксис, 2002. – 384 с.
54. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / М. Фуко. – СПб. : А-сad, 1994. – 406 с.
55. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма; [пер. с англ. М. Б. Левина]. – М. : ООО “Изд-во АСТ” ; ЗАО НПП “Ермак”, 2005. – 588 с.
56. Хабермас Ю. Расколотый Запад / Юрген Хабермас; [пер. с нем.] – М. : Изд-во “Весь Мир”, 2008. – 192 с.
57. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас; [пер. с нем.] – М. : Издательство “Весь мир”, 2003. – 416 с.
58. Харт К. Постмодернизм / Кевин Харт; [пер.с. англ. К.Ткаченко]. – М. : ФАИР-ПРЕСС . – С. 23.
59. Хейлз К. Н. Як ми стали пост людством : віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / К. Н. Хейлз; [С. Т. Марічева (пер. з англ.)]. – К. : Ніка – Центр, 2002. – 430 с.
60. Шумпетер Й. А. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. А. Шумпетер; [пер. з англ. В. Ружицького та П. Таращука]. – К. : Основи, 1995. – 528 с.
61. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию / У. Эко; [пер. с итал. В. Г. Резник и А. Г. Погоняйло]. – СПб. : “Симпозиум”, 2004. – 544 с.

Інтернет-ресурси

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua>

Національна парламентська бібліотека України <http://www.nplu.org/>
Державна наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова» <http://www.ukrbook.net>
.ua/ Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького
<http://www.odnb.odessa>

Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
<http://korolenko.kharkov.com>

Бібліотека e-reading. URL: <http://www.e-reading.by/bookbytypes.php?type=17>
Біблі